

de feestelijkheden in het licht van het toeristisch aanbod van de belgische kust

In het kader van het toeristisch-ekonomisch onderzoek van het Westvlaams Ekonomisch Studiebureau werd in het jongste jaar bijzondere aandacht geschonken aan de feestelijkheden aan de Belgische kust¹. Deze bijzondere aandacht was voornamelijk door drie motieven ingegeven. Een eerste reden dient gezocht in de omvangrijke bedragen die ieder jaar door elk van de kustgemeenten worden besteed aan het opzetten van het feestprogramma. Voor 1966 mag dit bedrag op 25 miljoen fr. worden geraamd waartegenover praktisch geen inkomsten staan. Het lijkt dan ook van belang te achterhalen in welke mate de vakantiegangers tevreden zijn met de geboden festiviteiten. De gemeenten beschikken terzake over geen enkel houvast. Als direkte aanleiding voor een bijzonder onderzoek ten aanzien van de festiviteiten golden nochtans de vele discussies die tijdens de jongste jaren zijn gerezen omtrent de noodzakelijkheid en de aard van de feestelijkheden die in de badplaatsen worden op touw gezet. Tenslotte is het bijzonder interessant de suggesties van de vakantiegangers te kennen omdat deze veelal nieuwe perspectieven bieden, konform aan de verlangens.

Teneinde dit onderzoek uit te voeren werd een diepgaande enquête uitgevoerd bij de verblijftoeristen van de kustgemeenten. In het totaal werden 2.500 vakantiegangers geïnterviewd².

In dit artikel willen wij voornamelijk het accent leggen op drie punten:

1. De belangstellingsgraad voor de feestelijkheden
2. De deelnemingsgraad aan de feestelijkheden
3. De wensen van de vakantiegangers

1. De belangstellingsgraad

De belangstelling voor de diverse feestelijkheden kan worden bepaald aan de hand van verschillende benaderingswijzen. Hierop komen wij niet terug. We beperken ons tot twee noties, namelijk de prioriteitsgraad en de belangstellingsgraad³. De onderlinge prioriteits- en be-

langstellingsgraad van de verschillende feestelijkheden is opgenomen in tabel 1. Vooraf zij echter vermeld dat elk van de 27 weerhouden feestelijkheden minimaal 40 % belangstellenden sensu stricto noteert. De graad van belangstelling is hiermede echter niet bepaald. Het aandeel van de belangstelling sensu stricto varieert van 40 % tot 84 %.

De twee bovengenoemde benaderingsmethoden, twee synthesebenaderingen, sluiten nauw bij elkaar aan en stemmen in hoge mate overeen met de belangstelling sensu stricto. De strandspelen, het vuurwerk en de vliegemonstraties komen als de meest geliefde festiviteiten naar voren. De muzikale showprogramma's, de zwemwedstrijden, de voetbalwedstrijden en ruitersporttoernooien kunnen eveneens op een relatief grote belangstelling vanwege de vakantiegangers bogen en genieten prioriteit op de overige feestelijkheden.

Onder de festiviteiten die slechts een geringe belangstelling wegdragen, dienen de toeristische rally's, de processies en de beiaardconcerten vermeld. Twee andere programma's, wandelconcerten en volksbal, die vele programma's vullen, zijn onderaan de lijst terug te vinden.

De kulturele activiteiten nemen een middenpositie in, hetgeen erop wijst dat de feestelijkheden met een kultureel karakter hun plaats en ook hun betekenis hebben verkregen in het geheel van de ontspanning.

Verder moet worden onderstreept dat de belangstelling niet enkel groot is — alleen reeds omwille van het ambiance scheppend karakter — doch tevens zeer uiteenlopend. Deze diversiteit is wellicht het gevolg van de zeer heterogene samenstelling van de klanten met betrekking tot de behoeften inzake feestelijkheden.

³ **Prioriteitsgraad:** Aan de vijf feestelijkheden waarvoor het meest belangstelling bestaat, werd een aantal punten toegekend in functie van de uitgebrachte volgorde van belangstelling. Aan de festiviteit waarvoor de grootste interesse aanwezig is, werden 5 punten toegekend om zo af te dalen tot 1 punt voor de vijfde festiviteit in rangorde. Voor elke festiviteit wordt het aantal bekomen punten uitgedeeld tegenover het totaal aantal punten.

Belangstellingsgraad: houdt een uitwerking in van de prioriteitsgraad. Aan de festiviteiten die een prioriteit genieten werd de eigenlijke graad van belangstelling afgemeten. De festiviteit die zeer veel belangstelling geniet krijgt 5 punten, de festiviteit met veel belangstelling 3 punten en de festiviteit met matige belangstellingsgraad 1 punt. Zoals voor de prioriteitsgraad wordt het aantal punten die elke festiviteit totaalseert, uitgedrukt in verhouding tot het totaal aantal punten.

¹ W.E.S.: 'De houding van de vakantiegangers tegenover de feestelijkheden aan de Belgische kust', Rapport Toeristisch-Ekonomisch Onderzoek, nr 30, 1968.

² Voor de methodologische beschouwingen wordt verwezen naar het studierapport.

1. — De globale belangstelling voor de diverse festiviteiten per benaderingswijze, W.E.S.-enquête, 1967

Op basis van prioriteitsgraad		Op basis van belangstellingsgraad	
Aard	Aan-deel	Aard	Aan-deel
Strandspelen	6,4	Vuurwerk	6,0
Vuurwerk	5,8	Strandspelen	5,5
Voetbal	5,7	Vliegdemonstratie	5,1
Vliegdemonstratie	5,4	Muzikale show	4,9
Zwemwedstrijd	5,3	Zwemwedstrijd	4,5
Ruiterstornooi	4,9	Volksdans	4,4
Muzikale show	4,6	Voetbal	4,1
Tentoonstelling	4,2	Ruiterstornooi	
Zeilwedstrijd	4,2	Turn- en balletfeest	4,0
Tennistornooi	4,2	Zeilwedstrijd	
Stoet of cavalcade	4,1	Zeewijding	3,9
Wielervedstrijd	4,0	Stoet of cavalcade	
Paardenrennen	4,0	Paardenrennen	3,8
Turn- en balletfeest	4,0	Toneel	3,6
Zeewijding	3,7	Concert in open lucht	3,6
Volksdans	3,7	Atletiek	3,5
Atletiek	3,4	Tennistornooi	3,4
Toneel	3,3	Tentoonstelling	3,2
Wandelconcert	2,8	Wielervedstrijd	3,2
Militair défilé	2,7	Militair défilé	3,2
Concert in openlucht	2,7	Wandelconcert	3,3
Modeshow	2,6	Modeshow	3,0
Concert in een zaal	2,3	Volksbal	2,9
Volksbal	2,0	Concert in een zaal	2,5
Toeristische rally	1,4	Toeristische rally	2,2
Processie	1,1	Processie	2,0
Beiaardconcert	0,8	Beiaardconcert	2,0
	100		100

Spijt de grote belangstelling, beduidt zulks niet dat de keuze van de badplaats geschiedt in functie van de feestelijkheden ter plaatse. Dit was slechts het geval voor hoogstens 6 % van de ondervraagden. Dit aandeel loopt wel hoger op te Blankenberge (8%), Knokke (9 %) en vooral te Oostende (16 %). Het betreft hier de drie meest stedelijke badplaatsen waar het aantal feestelijkheden niet enkel groot is doch tevens uiterst gediversifieerd.

Dit kan enigszins tegenstrijdig klinken met de grote belangstelling voor de feestelijkheden. Hierbij kan men onmiddellijk inbrengen dat de feestelijkheden slechts een element van het aanbod uitmaken en dat er in elke

badplaats feestelijkheden worden georganiseerd. Daarenboven kan de vakantieganger zich zeer gemakkelijk verplaatsen; 58 % van de ondervraagden beschikte aan de kust over een wagen.

2. De deelnemingsgraad

Teneinde aan de feestelijkheden te kunnen deelnemen moet de vakantieganger in de eerste plaats geïnformeerd zijn. Deze informatiegraad bereikt 53 %. Dit houdt in dat de vakantiegangers eerder matig op de hoogte zijn inzake de geprogrammeerde feestelijkheden. De informatiegraad wijkt wel af van festiviteit tot festiviteit. Voor sommige feestelijkheden valt de informatie echter samen met de eigenlijke uitvoering.

Vormt de informatie, hoe dan ook, een conditio sine qua non voor de eigenlijke deelname, niet alle geïnformeerden participeren. Niettemin participeerde 48 % van degenen die ingelicht waren. Dit getuigt van een zeer goede deelname. Uiteraard is deze deelnemingsgraad niet voor alle feestelijkheden even groot. In deze zin zal het niemand verwonderen dat de effectieve participatiegraad het grootst is voor de openluchtmanifestaties zoals stoeten, processies, vuurwerk en wandelconcerten.

Aan degenen die niet geïnformeerd waren, werd de vraag gesteld of ze zouden hebben deelgenomen indien ze op de hoogte waren geweest. De mogelijke participatiegraad onder deze vakantiegangers ligt ook vrij hoog namelijk 43 %. Dit sluit meteen in dat er onder de niet-geïnformeerden nog een belangrijke markt schuilt voor de festiviteiten die in de badplaatsen worden opgezet.

Belangrijk is nu de vraag of er een verband waarneembaar is tussen de belangstellingsgraad en de participatiegraad. Enkele toevalligheden niet te na gesproken, kan men stellen dat dit verband inderdaad zeer groot is. Naarmate de vakantiegangers meer gaan houden van een bepaalde feestelijkheid neemt de participatiegraad ook toe.

Welke zijn nu de redenen die de geïnformeerde niet-deelnemers weerhouden deel te nemen aan de feestelijkheden? De motivatie van de niet-deelnemers onder de geïnformeerden is voornamelijk terug te brengen tot een gebrek aan belangstelling (39 %), andere activiteiten (29 %) en kinderen (11 %). Hieruit kan men afleiden dat in doorsnee slechts 15 % van de vakantiegangers geen belangstelling heeft voor de festiviteiten. Dit onderstreept de betekenis van de festiviteiten in de badplaatsen.

Ofschoon het onderzoek zich toespitst op 64 festiviteiten die ter plaatse worden opgezet, werd ook aandacht geschonken aan de deelnemingsgraad aan festiviteiten

2 — De participatiegraad per festiviteitengroep, W.E.S.-enquête, 1967

Festiviteitengroep	Effectieve participatie			Potentiële participatie		Totale mogelijke participatie		Aantal in aanmerking komende vakantiegangers
	Aantal	Verhouding tot aantal geïnformeerden	Verhouding tot aantal in aanmerking komende vakantiegangers	Aantal	Verhouding tot aantal niet-geïnformeerden	Aantal	Verhouding tot aantal in aanmerking komende vakantiegangers	
Show (7) (a)	234	41,3	23,4	187	42,9	421	42,0	1.002
Dansfeest (4)	130	52,0	28,1	86	40,6	216	46,8	462
Vuurwerk (3)	192	75,9	57,0	44	52,4	224	66,5	337
Turn- en balletfeest (5)	246	58,9	37,0	128	51,8	374	56,2	665
Sport (9)	196	33,2	15,6	247	37,1	443	35,2	1.260
Wandelconcert (7)	283	62,2	30,1	214	44,1	497	52,9	940
Openluchtconcert (3)	21	30,0	4,3	124	29,7	145	29,8	487
Kulturele manifestaties (11)	355	42,4	22,0	320	41,1	675	41,8	1.615
Stoeten en processies (3)	292	77,0	59,0	92	79,3	364	73,5	495
Totaal	1.949	51,0	26,8	1.442	41,9	3.359	46,2	7.263

(a) Het cijfer achter de festiviteitengroep duidt het aantal in aanmerking genomen festiviteiten aan. Deze festiviteitengroepen vertegenwoordigen in het totaal 52 op de 64 enquêtegevallen.

in andere badplaatsen dan deze waarin de vakantieganger zijn intrek heeft genomen. Spijts de vrij grote mobiliteit van de vakantiegangers, is het opvallend dat slechts 10 % van de ondervraagden participeerde aan een festiviteit in een andere badplaats. Dit gemiddelde geldt niet voor alle beroepsklassen. De studenten (16 %) en de meer intellectuele beroepsklassen (14 %) vertonen een hogere deelnemingsgraad aan de feestelijkheden in andere badplaatsen. Naar verhouding is de participatie van de kustvakantiegangers aan de feestelijkheden te Brugge veel intenser.

3. De wensen van de vakantiegangers

Twee groepen suggesties vergen een speciale aandacht. De eerste betreft de aard van de feestelijkheden terwijl de tweede groep direkt verband houdt met de kinderen.

A. Suggesties inzake de aard van de feestelijkheden

De suggesties in verband met de sport treden duidelijk vooraan; 38 % van de wensen zijn tot deze categorie te herleiden (zie tabel 3). In deze groep sport-suggesties primeert het verlangen tot actieve deelname aan de sport (41 %). Dit aandeel houdt ongetwijfeld een beleidsindicatie in. Hierop wordt in het algemeen besluit teruggekomen.

3. — Suggesties in verband met de aard van de feestelijkheden, W.E.S.-enquête, 1967.

Aard	Aantal	%
Sport	421	38
Muziek	233	21
Kulturele manifestaties	101	9
Volksfestiviteiten	184	17
Allerlei andere festiviteiten	55	5
Opmerkingen inzake festiviteiten	112	10
Totaal	1.106	100

Het bijwonen van sportmanifestaties valt blijkbaar ook in de smaak van vele vakantiegangers. Naast de sport-activiteiten — actieve en positieve — treedt de categorie van meer muzikale festiviteiten naar voren. De voorstellen van deze groep zijn zeer uiteenlopend en gedeeltelijk tegengesteld. Toch kan men er uit afleiden dat de muzikale show wordt geapprecieerd terwijl er tevens een belangstelling bestaat voor de wandelconcerten en concerten in open lucht voor zover deze aantrekkelijk en stijlvol zijn. Het aantal suggesties op het vlak van de kulturele manifestaties getuigt van een reële belangstelling; deze laatste gaat vooral in de richting

van tentoonstellingen en toneel. In verband met de volkse manifestaties komen de aanbevelingen inzake volksdans en folklóre vooraan.

B. Suggesties inzake festiviteiten voor kinderen

Deze groep suggesties is opdeelbaar in drie groepen, respektievelijk gewijd aan de strandspelen, de festiviteiten voor kinderen en de feestelijkheden voor de jeugd tussen 15 à 20 jaar. In het totaal werden 601 suggesties uitgebracht. De eerste groep wordt het meest beklemtoond. Hierbij is een dubbele ondertoon te onderkennen, te weten de vraag naar meer strandspelen en, ofschoon in mindere mate, het voorzien van speelmateriaal in de speeltuinen.

Niettegenstaande de andere suggesties inzake kinderen zeer verscheiden zijn, dient één verlangen inzonder onderstreept. Er wordt bijzonder sterk aangedrongen voor meer georganiseerde spelen voor kinderen. Dit houdt het ter beschikking stellen van monitors in. Deze vrij veel voorkomende aanbeveling kan worden doorgetrokken tot de jeugd van 15 à 20 jaar waarvoor aan de Belgische kust in de direkt niet-kommerciële sektor vrij weinig wordt ondernomen.

4. Besluiten en aanbevelingen

1. Een viertal algemene factoren drukken hun stempel op de houding tegenover de feestelijkheden. Deze factoren zijn : het familiaal karakter van de Belgische kust, het traditioneel karakter van de Belgische cliënteel (slechts 13 % van de ondervraagde verblijftoeristen verbleef voorheen niet aan de kust), de mobiliteit van de vakantieganger en de enorme financiële inspanningen die de toeristische gemeenten zich moeten getroosten bij het organiseren van de feestelijkheden. Dit wil zeggen dat hiermede dient rekening gehouden bij de programmatie.

2. De eerste aanbeveling is van algemene aard ; zij vormt niettemin een basisvoorwaarde bij het opzetten van de programma's. Bij het samenstellen van het feestprogramma zijn de aard van de cliënteel, de grondbehoeften van de vakantieganger en de symboolwaarde die de badplaats heeft, van grote betekenis. Tot op heden wordt terzake al te empirisch tewerk gegaan. De uitzonderingen bevestigen de regel. Inzake de grondbehoeften dient vooral ingehaakt op de grondbehoeften familie, gezondheid en fysische en psychologische rust, drie elementen die de natuurlijke vokatie van de Belgische kust uitmaken.

3. Niet enkel heeft de eigen klantenstructuur zijn betekenis ; ook de programma's en de timing van de buurgemeenten zijn van belang. Algemeen kan men stellen

dat een verregaande koördinatie met de buurgemeenten zich opdringt en dit zowel voor de feestelijkheden met een lokaal karakter als de feestelijkheden met een gewestelijke of boven-gewestelijke uitstraling. Ten aanzien van de feestelijkheden met een bovengewestelijk karakter is overleg op provinciaal vlak geboden.

De koördinatie hoeft zich niet te beperken tot het opstellen van de programma's doch dient ook doorgevoerd op het vlak van de informatie. Het is aangewezen dat de feestelijkheden met een gewestelijk karakter in elke badplaats worden bekend gemaakt. Dit zou uiteindelijk elke kustgemeente ten goede komen en de aanbodkracht van de Belgische kust verhogen. Voor de topfeestelijkheden is een zekere specialisatie per badplaats wenselijk. Daarenboven moet het programma inzake topfeestelijkheden reeds worden voorbereid onmiddellijk na het verlopen seizoen teneinde deze in het geheel van de publiciteit in te schakelen.

4. Bijzondere aandacht vergt het kind met zijn voorliefde voor strandspelen, vuurwerk, stoeten, enz. Het vergroten van de infrastructuur van de speeltuinen alsmede het inzetten van monitors voor georganiseerde spelen en sportactiviteiten voor kinderen zou de algemene voldoening wegdragen.

De koïncidentie tussen toerisme en kultuur — beide worden bedreven tijdens de vrije tijd en tijdens de vakantietijd is men meer ontvankelijk voor kultuur — samen met de belangstelling die de vakantieganger reeds betoont voor kulturele activiteiten, moeten ertoe aanzetten in de toekomst hieraan nog meer aandacht te schenken⁴. Toerisme is inderdaad, zoals A. Haulot, Commissaris-Generaal voor Toerisme het uitdrukt, een uitstekend hulpmiddel om de kultuur te ontdekken.

5. Er is evenwel niet enkel koïncidentie tussen toerisme en kultuur doch ook tussen toerisme en sport. Deze koïncidentie en de vele bovenvermelde suggesties vanwege de vakantiegangers leiden tot drie aanbevelingen :

- scheppen van gelegenheid tot actieve sportbeoefening voor kinderen, de jeugd en de volwassenen ;
- het stimuleren van de sportinfrastructuur in de kustgemeenten o.m. onder de vorm van watersport en sportvelden ;
- deze sportbeoefening dient voor een groot gedeelte georganiseerd te worden op de gemeentelijke sportvelden. Het woord « organiseren » houdt het inzetten van monitors in. Deze laatste hebben zeker evenveel betekenis als het ter beschikking stellen van een sportveld.

⁴ Ch. F. Nothomb : 'Toerisme en kultuur' in 'Het toerisme een nieuwe sociale dimensie', C.E.P.E.S.S.-documenten, nr 5, 1967.

Foto : Archief Westtoerisme

6. Onmiddellijk wordt het probleem gesteld van de financiële weerslag van het inzetten van monitors en het organiseren van de feestelijkheden in het algemeen budget van de kustgemeenten. Hierbij rijzen drie bedenkingen :

- a) De feestelijkheden dragen de belangstelling weg van de vakantieganger en vormen een essentieel onderdeel van het aanbod.
- b) De vakantieganger draagt zelf zeer weinig bij inzake de financiering van de feestelijkheden.
- c) Vermits door de Belgische bevolking jaarlijks 1,3 miljoen vakanties aan de Belgische kust worden doorgebracht en rekening houdend met de koïncidentie van toerisme, enerzijds, en cultuur en sport, anderzijds, verricht de Belgische kust een nationale taak op het vlak van de beoefening van cultuur en sport⁵. Het komt dan ook als redelijk voor dat het departement dat cultuur en sport in zijn bevoegdheid heeft, aan de kustgemeenten en de toeristische gemeenten in het algemeen, ruimere middelen ter beschikking stelt.

7. Het kan niet worden ontkend dat de jeugd eerder weinig wordt bedacht bij het organiseren van de feestelijkheden. Nochtans heeft deze jeugd veelal een invloed op de keuze van het vakantie-oord. De gelegenheid tot

sportbeoefening kan hieraan verhelpen ; nochtans zal dit dienen aangevuld door andere elementen : sport en spel, creatief werk, fiets- en wandeltochten, kontakten tussen de jeugd van de verschillende landen enz.

8. Dikwijls wordt aangedrongen op feestelijkheden met een hogere standing. Hierbij wordt onmiddellijk gedacht aan wandelconcerten ; zij vormen veelal de exponent van een soms te laag niveau. Het zou nochtans verkeerd zijn de wandelconcerten uit de feestprogramma's te weren ; integendeel zij dragen nog steeds de belangstelling weg van vele vakantiegangers en zijn bijzonder ambiance-scheppend. Nochtans dienen de wandelconcerten stijlvoller en meer gedisciplineerd te verlopen. Het succes dat bepaalde stijlvolle groepen genieten getuigt van de aantrekkelijkheid.

Hiermede is de reeks van de suggesties niet afgesloten. In het studierapport gewijd aan de feestelijkheden wordt hierop veel uitvoeriger ingegaan. Een punt lijkt echter nog van bijzondere betekenis. De realisatie van het objectief tot grotere spreiding van het toeristisch seizoen is gedeeltelijk afhankelijk van een betere spreiding van de feestelijkheden over de seizoenmaanden. Het feit dat de feestelijkheden ambiancescheppend werken en dat gebrek aan sfeer juist aan de maanden juni en september wordt verweten, moet een aansporing zijn tot grotere spreiding van de feestelijkheden.

⁵ W.E.S. : Het vakantiepatroon en de toeristische bestedingen van de Belgische bevolking, Brugge 1968.